HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א"ל (א) איסתריה אנא ואבנייה אמר לית לי דוכתא למידר בה א"ל אנא אוגר לך דוכתא א"ל לא [א]טרחנא (ב) לא קא מתדר לי שוף אכריסך ועול ושוף אכריסך ופוק אמר רב חמא [א]בדינא קא מעכב והני מילי דלא מטו כשורי למטה מעשרה [ב]אבל מטו כשורי למטה מעשרה מצי א"ל למטה מי' רשותא דידי הוא ולא משעבד לך וה"מ דלא אתנו גבי הדדי [ג]אבל אתנו גבי הדדי סתרי ובנו וכי אתנו בהדי הדדי עד כמה אמרו רבנן קמיה [ב]דרבה משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דר"נ כאותה ששנינו[ג] רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו אמר להו [ד]רבה [ה]לאו אמינא לכו לא תיתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר ר"נ (ג) כי דדיירי אינשי וכמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע [ד]כי היכי דעיילי איסוריתא דמחוזא והדר [ה]ההוא גברא דהוה בני אשיתא אחורי כווי דחבריה אמר ליה קא מאפלת עלי א"ל סכרנא לך הכא ועבידנא לך כווי לעיל מאשיתאי א"ל קא מרעת ליה לאשיתאי א"ל סתרנא לך לאשיתך עד דוכתא דכווי ובנינא לה ועבידנא לך כווי בבנינא לעיל מאשיתאי א"ל אשיתא מתתאה עתיקא ומלעיל חדתא לא קיימא אמר ליה סתרנא לה עד לארעא ובנינא לה ועבידנא לך כווי בגוה א"ל חדא אשיתא חדתא בכוליה ביתא עתיקא לא קיימא א"ל סתרנא לה לכוליה ביתא ובנינא לך כווי בבנינא א"ל לית לי דוכתא למידר בה א"ל אגירנא לך דוכתא א"ל לא [ו]טרחנא אמר רב חמא [ו]בדין קא מעכב °היינו הך והא תו למה לי הא קמ"ל דאע"ג דלא משתמש [ז]אלא תיבנא (ד) וביציבי בעלמא [ח]הנהו בי תרי אחי דפלגי בהדי הדדי חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא אזל ההוא דמטייה תרביצא וקא בני אשיתא אפומא דאספלידא א"ל קא מאפלת עלי א"ל בדידי קא בנינא אמר רב חמא [ט]בדין קאמר ליה א"ל רבינא לרב אשי מאי שנא מהא דתניא [י]שני אחין שחלקו אחד מהן נטל שדה כרם ואחד מהן נטל שדה לבן יש לו לבעל הכרם ד' אמות בשדה לבן שעל מנת כן חלקו א"ל התם דעלו להדדי אבל הכא מאי דלא עלו להדדי [כ]וכי בשופטני עסקינן דהאי שקיל אספלידא והאי שקיל תרביצא ולא עלו להדדי א"ל [ט]נהי דעלו להדדי דמי ליבני כשורי והודרי דמי אוירא לא עלו להדדי ולימא ליה מעיקרא אספלידא פלגת לי השתא משוית לי (ה) אידרונא אמר רב שימי בר אשי שמא בעלמא פלג ליה מי לא תניא [ח][ל]האומר בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאינו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי בית כור [מ]פרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי פרדס [נ]כרם אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמיתקרי כרמא מי דמי התם מצי אמר ליה מוכר ללוקח שמא זביני לך הכא מצי א"ל אדעתא דהכי פלגי דדאירנא ביה כי היכי דדרו אבהתן אמרו ליה

מר

שוף אכריסך. שחה קומתך עד כריסך: **כשורי.** קורות העלייה: **אבל אתנו אהדדי.** כשחלקו אם תשפל עלייה (ו) יסתרוהו הבית ויבנוהו: **עד כמה.** תשפיל העלייה ויכוף את העליון לסתור ולבנות: **כאותה ששנינו.** בהמוכר פירות המקבל עליו מחבירו לבנות לו בית עושה רומו כחצי ארכו וחצי רחבו כבנין ההיכל שהיה ארכו ארבעים ורחבו עשרים וגבהו שלשים: **איסוריתא.** חבילות קנים ארוכין: **והדר.** מחזיר עצמו לכל צדדין: **סכרנא לך הכא.** אסתום לך חלונותיך באבנים וטיט ואפתח לך למעלה מכותלי בגובה כתליך חלונות אחרים שיאירו (ז) בביתך: **קמרעת לאשיתאי.** כשתפתח בה חלונות תנוע החומה מחמת המכה: **סתרנא לך.** הכותל מראש גובהו עד שיגיע למקום החלונות שאעשה לך: **לא קיימא.** שאין טיט החדש נדבק יפה בטיט הישן שיבש כבר: **דאע"ג דקא משתמש בה בליבי ותיבני.** ואין הוא עצמו דר בתוכו מצי א"ל לא מצינא דאטרח להוציא העצים והתבן: **אספלידא.** טרקלין יפה: **תרביצא.** גינה שבצד הטרקלין שהיתה מאירה לתוכו: **בדנפשאי אנא בנינא.** בשלי אני בונה ואתה אין לך עלי חזקת אורה של שלש שנים דהשתא הוא דפלגינוהו: **ד' אמות.** לעבודת הכרם שהיו חורשין אותה בשוורים: **דעלו אהדדי.** שנתן בעל הכרם לבעל השדה לבן דמים של עילוי הכרם הילכך כרם בעי למשקל עם עבודתו: **בשופטני עסקינן.** וכי שוטה היה שנטל גינה חלקה כנגד בית בנוי ולא נטל עילוי דמים: **והשתא** (ח) **אידרונא.** חדר אפל ואני על מנת אספלידא נתתי עילוי דמים: **שמא בעלמא.** (ט) אם אספלידא שמא ואע"פ שאינו כשאר אספלידא לא בטיל שמו: **בית כור.** לפי חשבון (י) סאתים כחצר המשכן:

נהרדעי

שוף אכריסך. פ"ה שחה קומתך ולר"י נראה שוף לשון שפשוף שמתחכך בארץ: **בוקי סריקי.** אנשים רקים מתרגמינן גוברין סריקין (שופטים יא): **היינו הך.** וא"ת והא אשמעינן בהאי עובדא דחדתא אעתיקא לא קאי דלא שמעינן מההיא דלעיל ולעיל איצטריך כדאמרינן וה"מ דלא מטו כשורי למטה מי' וכו' וי"ל דמילתא דפשיטא היא דחדא חדתא וכולה עתיקא לא קאי ומשום הא לא הוה צריך לאתויי האי עובדא: **אספלידא.** פרש"י טרקלין יפה ובערוך פירש מערה כדמתרגם (תהלים נג) מפני שאול במערה באספלידא ואור"י דאספלידא דהכא א"א להיות מערה מדקאמר (ט) נמי דעלו להדדי בכשורי והודרי ובמערה ליכא כשורי והודרי ועוד מדקאמר מעיקרא אספלידא והשתא (י) אידרונא ובמערה ליכא אורה כלל ומפרש ר"י דאספלידא דהכא הוי אכסדרה שיש בה אורה גדולה שפרוצה ברוח אחד כדאמרינן בלא יחפור (לקמן דף כה.) עולם דומה לאכסדרה וכו' וכן מוכח בהקומץ רבה (מנחות דף לג: ושם ד"ה אספלידא) דאמר אביי חזינא להו לאספלידי דבי מר דאית להו פלימי ולית להו מזוזה ופריך מיתיבי בית שער ואכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה: **א"ל בדידי קבנינא.** פ"ה אתה אין לך עלי חזקת אורה של שלש שנים ותימה שהיה יכול להאפילו עליו שלא יהא לו בטרקלין אורה כלל ועוד דמאי קאמר באוירא לא עלו אהדדי פשיטא דעלו נמי באוירא דבית בלא אורה אינו שוה כלום ומפרש ר"ת שמאספלידא היה יכול לראות לשדותיו דרך התרבילא ודקאמר מאפלת עילווי היינו שהיה מעכבו שלא היה יכול לראות שדותיו וקרי לה נמי אידרונא שלא היה יכול להביט למרחוק וכן מפרש ההוא דלקמן אין להם חלונות זה על זה ומיהו קשיא לר"י דמאי קפריך מאי שנא מהא דתניא כו' התם ודאי יש לו ד' אמות לפי שהם צורך לעבודת הכרם אבל הכא זה לא היה צורך האספלידא מש"ה בדין קאמר ליה ונראה לר"י דודאי היה מאפיל עליו האורה שלא היה בו אורה גדולה כאשר צריך לאכסדרה אבל עדיין היה בו אור גדול והא דאמר ומכנגדן מרחיק ד' אמות שלא יאפיל היינו שלא יאפיל לגמרי עד שלא יהא ראוי להשתמש בו יפה ומש"ה קרי ליה אידרונא משום דלגבי אכסדרה אידרונא היא והשתא נמי אתי שפיר דלא עלו להדדי באוירא שהוא צורך האכסדרא: **והוא דקרו ליה בית כור.** וכגון שהלוקח יודע שיש לו קרקע שקרוי בית כור דאל"כ הרי הטעהו ואפי' אם רואה בשעת מכירה שאין שם בית כור יכול לומר סבור הייתי שהיית משלים לי בית כור ואם תאמר ונימא דדמים מודיעים ואם נתן לו דמי בית כור אפילו קרו ליה בית כור ישלים לו בית כור שלם ויש לומר דמיירי כגון דאוזיל גביה ואינו נותן לו אפילו דמי לתך ואי קרו ליה בית כור אפילו אין בו אלא לתך הגיעו ואי לא קרו ליה בית כור חייב לתת לו בית כור שלם אי נמי דלא אוזיל גביה וכגון דנתן לו דמי לתך והשתא אי לא קרו ליה בית כור היה יכול לומר לוקח אם תרצה לתת לי בית כור שלם ולעמוד במקחך עמוד ואם לאו תחזור לי מעותי אבל אי קרו ליה בית כור הגיעו אע"פ שאין בו אלא לתך:

מסורת הש"ס

א) ג"א מצינן דאיטרח, ב) ס"א דרבא, ג) לקמן נח:, ד) ס"א רבא, ה) [לקמן קנא: ע"ז לז: חולין נ.], ו) ג"א מצינן דאיטרח, ז) [עי' מ"ש בב"ק פה. על הגליון], ח) ב"מ קד., ט) צ"ל נהי ועי' רש"ש, י) [אידרונא וכן בסמוך],

גליון הש"ס

גמרא היינו הך. עי' ריטב"א שבועות דף לו ע"א ד"ה תרתי למ"ל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' א"ל אבנייה אנא אמר ליה לית לי דוכתא כצ"ל ותיבת איסתריה נמחק: **(ב)** שם לא טרחנא א"ל לא קא מתדר לי א"ל שוף אכריסך ועול: **(ג)** שם אמר ר"נ כדדיירי כצ"ל ותיבת כי נמחק: **(ד)** שם אלא תיבנא וציבי בעלמא כצ"ל ותיבת ובי נמחק: **(ה)** שם משוית לי אינדרונא: **(ו)** רש"י ד"ה אבל וכו' יסתרו הבית: **(ז)** ד"ה סכרנא וכו' שיאירו לך בביתך: **(ח)** ד"ה והשת' אינדרונא: **(ט)** ד"ה שמא בעלמא אספלידא שמא כצ"ל ותיבת אם נמחק: **(י)** ד"ה בית כור לפי חשבון. נ"ב עיין לקמן בפי' רשב"ם ריש פ' בית כור:

מוסף רש"י

בוקי סריקי. כדים ריקים, כלומר דברים שאין טעם (ע"ז לז: חולין נ.). **לתך.** חצי כור לפי חשבון סאתים בחצר המשכן, חמשים על חמשים הוי בית סאה (ב"מ קד.).

רבינו גרשום

לא מצינא דאטרח (לבנות) [לפנות] ביתי: שוף אכריסך עול. כלומר הואיל וגרם מזלך א) חפור בארץ וכפוף בטנך וצא והכנס. דינא קאמר ליה דבתוך שלו יבנה: לא אמרן דדינא קאמר ליה אלא דלא מטו כשורי. שלא ירדה העליה למטה מי' אז יכול לטעון לו דור בדוחק בתוך עשרה: [דלא] אתנו בהדי הדדי. שלא התנו זה לזה לבנות אחר נפילה: עד כמה. גבוה יכול לכופו שיסייע לו: כאותה ששנינו. בפ' המוכר: רומו כחצי ארכו וכחצי רחבו. שאם היה הבית כ' אמה באורך ורוחב י' אמה עושה גבוה חצי כ' וחצי י' שהם ט"ו אמה וראיה לדבר מהיכל: לא תיתלו בוקי סריקי. כלומר לא תאמינו בדברים רקים הללו מעולם לא אמרן ר' נחמן שיבנהו גבוה כזה: שיעור אסורייתא דמחוזא כדי שיהא יכול לישא משאוי על גבו כמשאוי של אנשי מחוזא ויכול לחזור בריוח בהכי מצי לכופו טפי לא: אשיתא ב) אגב כוי דחברי'. שהיה בונה כותלו כנגד חלון חבירו שהיה לו חזקה לחלון ולא הרחיק ד' אמות: מרעית אשיתאי. שתחתור בו חלונות אחרות: סתרנא לך. עד חלונות אלו ובנינא

עין משפט נר מצוה

מב א ב ג ד מיי' פ"ד מהל' שכנים הל' ו ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן קסד סעיף ב ועיין בהג"ה:

מג ה ו מיי' שם פ"ז הלכה ט סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנד סעיף יג:

מד ז טוש"ע שם וסימן קסד סעיף ב:

מה ח ט מיי' שם הל' י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנד סעיף כז:

מו י מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קעג סעיף ד:

מז כ מיי' פ"ז מהלכות שכנים הל' י סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנד סעיף כז:

מח ל מיי' פכ"ח מהל' מכירה הל' יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריח סעיף יז:

מט מ נ מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעיף יח:

רבינו גרשום (המשך)

לך מחדש: דינא אמר ליה. דלא מצי למיטרח לפנות ביתו: היינו הך. דקאמר רב חמא בהני בי תרי וכו' והא תו למה לי: הא איצטריך למיתני. שאפי' אלו חלונות שיש לו בהן חזקה: בי תבני וציבי. שאין צריך בהן לאורה כל כך אפ"ה לא מצי לכופו לפנות: אספלידא. חדר שלועזין קמערא: תרביצא. גינה שסמוך לה: אפומא דאספלידא. לפני הפתח: אחד של שדה לבן. שדה תבואה: יש לו לבעל הכרם ד' אמות בשדה לבן. כמלא צמד בקר וכליו כדי לחרוש גפניו העומדין על המיצר ששם היו ג) עומדים גפנותיהם בחרישה: שעל מנת כן חלקו השדות. והכי נמי לא יבנה כותלו לאספלידא שלו כדי שלא לאפיל עליו: א"ל התם. מש"ה יש לו לבעל הכרם ד' אמות בשדה לבן משום דעלו להדדי שמעלה זה בעל הכרם לבעל שדה משדה לבן יותר מחלק שדה כרם כדי שיהא לו ד' אמות אבל הכא גבי אספלידא לא העלהו יותר בתרביצא ומש"ה מצי למימר ליה בדידי קבנינא: א"ל וכי בשופטני עסקינן. דלא מעלו אהדדי כלומר וכי באנשים שוטים עסקינן דבלא עלוי קרקע נטל זה תרביצא תחת האספלידא והלא זה בנוי וזה [אינו] בנוי אלא בודאי עלו אהדדי בדמים: כשורי והודרי. ולא עלו באוירא ולא נתן לו בקרקע יותר ובדין קאמר בדידי קא בנינא: ולימא ליה. בעל האספלידא עד האידנא הויא לה אספלידא דהויא לה נהורא מעליא אבל השתא אי בנית אשיתא קא מאפלת עלי והוה לי אדרונא דחשיכה טפי ובהא טענה מצי מעכב עלויה: אמר רב שימי בר אשי שמא בעלמא פליג ליה. דהשתא נמי שם אספלידא קרי ליה אע"ג דמאפלא: מי לא תניא כו'. אע"פ שאין שם גפנים שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב (אילנות): דדיירנא ביה כדדרו ביה אבהתי. כלומר להכי איכוונא למיתב חלק אספלידא שאהי' דר כשדרו בה אבותי שהיה לה מאור גדול:

א) [אולי צ"ל שוף בארץ ועי' בתוס' ד"ה שוף]: ב) [לפנינו הגי' אחורי כוי דחבריה]: ג) [הלשון צריך תיקון ואולי דצ"ל דאז היו מעמידין גפנותיהם ע"י חרישה]: